Het boek TOBIT
(1) Het verhaal verteld

Overweging

Deze cyclus laten we ons inspireren door het Bijbelboek Tobit. Straks beluisteren we een uitgebreide samenvattende vertelling van het verhaal. De volgende weken beluisteren we dan ook verder nog uitgebreide fragmenten. We willen in deze viering (en ook de twee volgende zondagen) ruim tijd uittrekken om het verhaal verhaal te laten zijn. Uitzonderlijk mag ik de overweging uitspreken vóór de Bijbellezing. En ik zal het kort houden om het verhaal zelf alle ruimte te laten.

In veel gemeenschappen die zich willen laten inspireren door het Bijbelse geloofsverhaal voel je bezorgdheid. Wie zal na ons het verhaal verder vertellen? Marcel Braekers van Filosofenfontein zei me vorige week nog: "*Twintig jaar geleden hadden we zoveel kinderen in de viering dat we de kindernevendienst moesten ontdubbelen. Nu zitten hier géén kinderen meer*." Marcel leek hierdoor niet ontmoedigd. Hij voorzag dat er nieuwe vormen zullen ontstaan waarvan we nu nog geen vermoeden hebben, omdat onze verbeelding hiervoor nog te beperkt is. Krampachtige pogingen om de zaak te restaureren wees hij af als zinloos. Toch gaf hij toe dat er toch bezorgdheid bestaat in de gemeenschap.

Het verhaal geeft ons een vermoeden van het 'nieuwe' dat kan ontstaan, ook al is onze verbeelding nog te beperkt om het helemaal te kunnen vatten.

We herkennen ons misschien in de oude Tobit uit het verhaal, symbool voor de 'oude generatie'. Hij heeft zijn leven consequent proberen te leven in ballingschap in Assyrië waar hij standvastig trouw probeerde te blijven aan een lange traditie. In het besef dat je misschien de laatste bent van die lange traditie. Hoe kun je overleven als gelovige jood, ver weg van Jeruzalem?

Ook vandaag bevinden we ons, als zoekende gelovigen, in ballingschap. Hoe houden wij het zelf uit in deze wereld? Hoe overleven we in die Kerk van ons? Hoe worden we mens en blijven we mens in deze ingewikkelde en verscheurde wereld?

Op die moeilijke vraag weten de Bijbelse schrijvers als eerste antwoord niet veel anders te verzinnen dan: we zullen jou een verhaal vertellen, of we zingen een lied.

"*Stel alles wat je overkomen is te boek*" zijn de laatste woorden die wij de engel Rafaël in het boek Tobit horen zeggen vóór hij weer ten hemel vaart. Dat is pas een wijs woord van die engel! Want verhalen zijn goed voor mensen. Eigenlijk kan niemand zonder. En waar geen verhalen meer verteld worden, daar zullen mensen geen mens meer zijn. Verhalen hoeden ons verlangen en proberen onze heimwee te genezen. Zij houden het perspectief op de toekomst open. In tijden van ballingschap en woestijn is misschien het verhaal reeds genoeg om te overleven. Laten we luisteren …

Bron: ruim en vrij geciteerd uit: '*Altijd onderweg- Het boek Tobit, een bijbelse reisgids voor mensen van vandaag*' (Geert Dedecker)

Lezing: Het verhaal van Tobit (in een notedop)

Er was eens een man, zijn naam was Tobit. Tobit leeft als Israëlische banneling in de stad Nineve. Hij leidt er een vroom en deugdzaam bestaan. Hij begraaft de doden die anderen langs de weg laten liggen en geeft rijkelijk van wat hij bezit aan de armen. Samen met zijn vrouw Anna heeft hij een zoon, Tobias. Het gaat Tobit voor de wind, totdat hij een conflict krijgt met de koning en hij moet onderduiken. Tot overmaat van ramp raakt hij door een ongeluk ook nog zijn zicht kwijt. Hij wordt blind. Tobits familie wacht

hierdoor een armoedig bestaan. Anna moet uit werken gaan, want ze moeten toch eten …
Tobit ziet dit leven eigenlijk niet meer zitten. Hij wil liever dood zijn, liever geen leven, dan dit leven van kommer en kwel. En hij bidt: Heer, neem mijn leven terug. De dood is mij liever dan het leven, nu ik valse verwijten te horen krijg en in grote droefheid verkeer. Laat mij eindelijk, uit deze benauwenis bevrijd, naar het eeuwig verblijf gaan.
Diezelfde dag, maar zeker wel 500 km verder in Medië, spreekt een jong meisje, Sara, bijna hetzelfde gebed uit: Haal me weg van de aarde, Heer, zodat ik geen beledigingen meer hoef te horen. Waarom nog leven? vraagt ze aan haar God. Wat is er aan de hand? Sara, het enige kind van Raguël, was al aan zeven mannen ten huwelijk gegeven. Maar de boze demon Asmodaüs had hen gedood nog voor de huwelijksnacht voltrokken was. En de dienstmeisjes in het huis van Raguël, lachen met zoveel ongeluk en ze beledigen Sara. Sara en Tobit, twee mensen, ten einde raad.
Op zekere dag echter herinnert Tobit zich dat hij ooit een man in Medië een schat in bewaring heeft gegeven. Tien waardevolle zilverstukken … een groot vermogen. En hij besluit zijn zoon Tobias naar Medië te sturen om het geld op te halen. Zijn vrouw Anna weet hoe gevaarlijk de reis is en smeekt Tobit om Tobias niet weg te sturen. Bang dat hij de reis niet zal overleven, dat ze haar zoon nooit meer zal terugzien. Tobit geeft niet toe aan de wens van Anna, volledig overtuigd van het feit dat God zijn zoon zal beschermen..
Maar hij belooft haar dat Tobias niet alléén zal reizen. Hij zal op zoek moeten gaan naar een reisgezel. En die vindt hij in de persoon van Azarias, een engel door God gezonden.
Tobias en Azarias vetrekken samen voor de verre en gevaarlijke tocht. Gevaarlijk was het wel. Aan de rivier de Tigris gekomen, worden ze aangevallen door een vis die hen dreigt te verslinden. Tobias grijpt de vis en werpt hem op het droge, snijdt de vis open en haalt er het hart, de lever en de gal uit en bergt dit alles goed op. Want de engel vertelt aan Tobias over de bijzondere krachten ervan. ‘Als iemand geplaagd wordt door een demon of boze geest, moet je het hart en de lever verbranden voor deze man of deze vrouw en dan kan deze geen macht meer uitoefenen. En de gal moet je gebruiken als zalf voor iemand die witte vlekken op zijn ogen heeft; dan zal hij genezen.’
Op weg naar de schat in Ekbatana, komen Tobias en Azarias in Rages, waar ze te gast zijn bij Raguël en Sara. Tobias krijgt er, op voorspraak van de engel, Sara tot vrouw. Met de resten van de vis, verdrijft hij de boze geest die Sara in zijn greep had. Ze bidden samen tot God die zich over hen ontfermt en ze gaan met een gerust en blij hart, de nacht in. En dit keer hebben de dienstmeisjes geen reden om te plagen of beledigingen te spuien. Sara én Tobias zijn levend en wel de nacht doorgekomen. Sara is genezen van haar boze demon. Raguël, Sara’s vader, kan zijn geluk niet op. Veertien dagen lang wordt bruiloft gevierd en aan het eind van deze feestweken, ontvangt Tobias de helft van Raguëls vermogen.
Azarias heeft intussen de schat opgehaald verder in Medië en samen met Tobias en met Sara, de kersverse vrouw van Tobias, keren ze behouden terug naar Ninive.
In Nineve telde vader Tobit de dagen. Tobit en Anna geloven niet meer in de behouden terugkeer van hun zoon. Moeder Anna liep iedere dag de stad uit, naar de weg waarlangs Tobias vertrokken was. Overdag at ze niet en ’s nachts hield ze niet op met treuren over zoon Tobias.
Maar, op de dag van Tobias terugkomst krijgt het hele reisgezelschap een bijzonder warme ontvangst. Tobias geneest, met de gal van de vis, de blinde ogen van zijn vader. En dan breekt het moment aan waarop Azarias’ taak is volbracht.
Azarias vertelt wie hij is: “Ik ben Rafaël, een engel van God”. God, tot wie Tobit en Sara hun droeve gebeden richtten. God, die aanroepen werd als Tobias op reis trok, voor wie het dankgebed van Sara en Tobias werd uitgesproken. Die metgezel was er bij verdriet en ongeluk, maar ook bij voorspoed en geluk.

Tot zover het verhaal van mensen onderweg -lang geleden – voor wie niets menselijks vreemd is. Voorspoed en tegenslag kenden ze maar ook vreugde en blijheid. Bedacht op eindigheid in keer en tegenkeer. Zoals het toen was, en ook nu is en van alle tijden is.
https://www.dominicusgent.be/over-gezin-van-herkomst-en-gezin-van-toekomst/

Tommy Vandendriessche
De Lier, Brugge, 5 februari 2023